

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет
економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра гуманітарних і правових дисциплін

Ю.К. Власенко

ПСИХОЛОГІЯ

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Кривий Ріг
2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра гуманітарних і правових дисциплін

Ю.К. Власенко

ПСИХОЛОГІЯ

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Затверджено на засіданні
кафедри гуманітарних і правових
дисциплін
Протокол № 12
від “25” червня 2017 р.

Схвалено навчально-методичною
радою ДонНУЕТ
Протокол № 9
від “30” червня 2017 р.

Кривий Ріг
2017

Рецензенти:

І.В. Шульженко - кандидат юридичних наук, доцент
Д.П. Шапран - кандидат філологічних наук, доцент

Власенко, Ю.К.

В 59 Методичні рекомендації для вивчення дисципліни «Психологія» для студентів денної форми навчання [Текст] / Ю.К. Власенко; М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, Каф. гуманіт. і прав. дисц. – Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2017. – 51 с.

Дане видання містить в собі методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Психологія», плани семінарських занять, завдання для самостійної роботи студентів, перелік рекомендованої літератури та інформаційних ресурсів. У першій частині представлена структура дисципліни, мета і завдання її вивчення, а також методи навчання, оцінювання і розподілу балів. У другій частині наведено плани занять, питання і завдання з кожної теми дисципліни. Третя частина присвячена організації самостійної роботи студентів та завданням для самостійної підготовки.

УДК 371.9

© Ю.К. Власенко, 2017

© Донецький національний
університет економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського, 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
ЧАСТИНА 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ».....	7
ЧАСТИНА 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	19
Змістовий модуль 1. Психологія як наука. Персонологія.....	
Змістовий модуль 2. Особистість у діяльності та спілкуванні.....	20
	23
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	
Змістовий модуль 1. Психологія як наука. Персонологія	25
Змістовий модуль 2. Особистість у діяльності та спілкуванні.....	26
	44

ВСТУП

Психологія – наука, знання з якої є необхідними для фахівців різних професій, а від так, кожний студент-випускник ВНЗ має володіти та застосовувати психологічні знання в житті, в реальності та в практичній діяльності, допомагаючи собі та іншим адекватно сприймати оточуючий світ і створюючи комфортні міжособисті стосунки.

Професійна підготовка майбутніх спеціалістів не повинна обмежуватися тільки оволодінням спеціальними знаннями, вміннями, навичками. Виконуючи професійні функції, людина завжди реалізує себе як особистість, цілісно реагуючи на ситуації, які виникають, вступаючи у взаємодію із іншими учасниками професійних стосунків, формуючи систему індивідуальних цінностей. Достатній рівень психологічної компетентності дозволить реалізувати майбутньому спеціалісту власний творчий потенціал та сприятиме процесам соціальної та професійної адаптації.

Питання для самостійної роботи передбачають активізацію у студента знань з кожної теми змістовного модуля, вміння підготуватись до участі в семінарському занятті. Творчі завдання передбачають розвиток вміння застосовувати отримання теоретичні знання на практиці для аналізу нестандартних ситуацій та конкретних проблем дисципліни.

Для опанування кожною темою студенти мають чітко засвоїти лекційний матеріал кожної теми. При виконанні самостійних завдань студентам необхідно звернути увагу на виконання усних та письмових завдань, поданих до кожного семінарсько-практичного заняття. В процесі вивчення рекомендованої літератури варто зафіксувати в словник зміст понять та термінів, поданих до кожної теми.

Методичні рекомендації складені з урахуванням класичних підходів до вивчення дисципліни: поняття і категорії презентуються в контексті історії та логіки розвитку психологічної думки.

Завдання курсу полягає у:

- розкритті феноменології психічного та специфіки предмету психології як науки;
- з'ясуванні принципів, методів, стану та структури сучасної психології;
- презентації пізнавальної та регулятивної функції психіки;
- виявленні психологічних особливостей людини за допомогою психологічних тестів;
- формуванню цілісного уявлення про психологічні особливості людини як чинників її успішної діяльності;
- адекватно оцінювати свої можливості;
- підвищенні загальної та психологічної культури.

Завдання семінарсько-практичних занять:

- закріпити знання студентів за основними розділами курсу;
- розвинути вміння демонструвати знання, отриманих на заняттях і в процесі самостійного вивчення курсу;
- формувати вміння здійснювати перспективне планування своєї діяльності;
- формувати вміння працювати з матеріалами, які необхідні для роботи;
- навчати студентів прийомам і способам реалізації мети кожного заняття, відповідно до мети добирати методи та засоби навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *Знати:*

- сутність предмету психології.
- закономірності перебігу окремих психічних явищ та їх взаємозв'язок.

- характеристику психологічної категорії особистості та її проявів у діяльності та спілкуванні.

Уміти:

- на основі знань законів функціонування психічних явищ оцінювати і приймати відповідні рішення в ситуаціях, що вимагають застосування аспектів психологічної компетентності.
- актуалізувати знання психології при вивченні інших дисциплін.

Володіти:

- навичками аналізу, проектування і конструювання навчального матеріалу при вивченні дисципліни;
- інтенсивними технологіями психодіагностики;
- теоретичними знаннями із загальної психології;

Мати уявлення:

- про вітчизняну та зарубіжну історію загальної психології;
- про становлення та розвиток психіки особистості;
- про шляхи і засоби удосконалення професійної діяльності.

ЧАСТИНА 1.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Вибіркова дисципліна Циклу загальної підготовки	
Загальна кількість годин – 120	Семестр	
	1-й	-
	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,6 самостійної роботи студента – 4,4	18 год.	-
	Практичні, семінарські	
	36 год.	-
	Лабораторні	
	-	-
	Самостійна робота	
	66 год.	-
	Вид контролю: залік	

2. Ціль та завдання навчальної дисципліни

Мета – сформувати у студентів поняття про наукову психологію: її основні категорії, закони, практичні можливості; розширення пізнавальної сфери студентів, надання знань в галузі загальної психології, формування уявлень про розвиток психіки та свідомості, про психічні процеси та індивідуально-психологічні властивості особистості, про особливості поведінки особистості у діяльності та спілкуванні.

Завдання - пізнання основних питань загальної психології: предмету, стану, структури, завдань і методів сучасної психології; формування уявлень про психічні процеси як важливі компоненти людської діяльності, про вікові етапи розвитку людини, про типи темпераментів, особливості поняття "характер", а також про емоційно-вольові якості особистості, їх прояв у діяльності та спілкуванні.

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб.	сам. робо та			п	ла б.	сам. робота
1	2	3	4	5	6	7		9	10	11
Модуль 1. Психологія як системи знань										
Змістовий модуль 1. Психологія як наука. Персонологія										
Тема 1. Психологія як наука. Основні етапи її становлення	11	2	2		7					
Тема 2. Біологічне і соціальне в структурі особистості. Поняття про егоїдентичність. „Я”- образ і „Я”- концепція. Механізми психологічного захисту	13	2	4		7					
Тема 3. Темперамент	13	2	4		7					
Тема 4. Характер та здібності	13	2	4		7					
Тема 5. Пізнавальні процеси особистості: відчуття, сприйняття, пам'ять, мислення, мовлення, уява, увага.	13	2	4		7					
Тема 6. Афективна сфера особистості	13	2	4		7					
Тема 7. Пам'ять в системі пізнавальної діяльності	12	2	4		6					
Разом за змістовим модулем 1	84	12	24		48					
Змістовий модуль 2. Особистість у діяльності та спілкуванні										
Тема 8. Соціально-психологічні основи спілкування	12	2	4	-	6					
Тема 9. Психологія групи	12	2	4	-	6					
Тема 10. Міжособистісні конфліктні ситуації і	12	2	4		6					

їхнє подолання											
Разом за змістовим модулем 2	36	6	12		18						
Усього годин	120	18	36		6						

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Семінар - розгорнута бесіда Психологія як наука. Основні етапи її становлення	2
2	Семінар - розгорнута бесіда Біологічне і соціальне в структурі особистості. Поняття про егоїдентичність. „Я”- образ і „Я”- концепція. Механізми психологічного захисту	4
3	Семінар - розгорнута бесіда Темперамент	4
4	Семінар - розгорнута бесіда Характер та здібності	4
5	Семінар - розгорнута бесіда Пізнавальні процеси особистості: відчуття, сприйняття, пам'ять, мислення, мовлення, уява, увага	4
6	Семінар - розгорнута бесіда Афективна сфера особистості	4
7	Семінар - розгорнута бесіда Пам'ять в системі пізнавальної діяльності	2
8	Семінар - розгорнута бесіда Соціально-психологічні основи спілкування.	4
9	Семінар - розгорнута бесіда Психологія групи	4
10	Семінар - розгорнута бесіда Міжособистісні конфліктні ситуації і їхнє подолання	4

5.Індивідуальні завдання

1. Конспектування періодичної та монографічної літератури
2. Підготовка доповідей за обраною темою
3. Підготовка тез доповідей з метою виступу на університетських, всеукраїнських та міжнародних семінарах та конференціях
4. Підготовка інтелект-карти.

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Вид та тема занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1: Психологія як наука. Персонологія			
Семінар - розгорнута бесіда Психологія як наука. Основні етапи її становлення	7	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань 2. Самотестування 3. Підготовка доповіді	Усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді
Семінар - розгорнута бесіда Психологія особистості	7	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань 2. Самотестування 3. Підготовка доповіді	Усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді
Семінар - розгорнута бесіда Темперамент	7	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань 2. Самотестування 3. Підготовка доповіді	Усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді
Семінар - розгорнута бесіда Характер та здібності	7	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань 2. Самотестування 3. Підготовка доповіді	Усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді
Семінар - практичне заняття	7	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань	Усне та письмове опитування, письмове

Пізнавальні процеси особистості: відчуття, сприйняття, пам'ять, мислення, мовлення, уява, увага		2. Самотестування 3. Підготовка доповіді	індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді
Семінар - розгорнута бесіда Афективна сфера особистості	7	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань 2. Самотестування 3. Підготовка доповіді	Усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді
Семінар - розгорнута бесіда Пам'ять в системі пізнавальної діяльності	6	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань 2. Самотестування 3. Підготовка доповіді	Усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді
Змістовий модуль 2: Особистість у діяльності та спілкуванні			
Семінар - розгорнута бесіда Соціально-психологічні основи спілкування.	6	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань 2. Самотестування 3. Підготовка доповіді	Усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді

Семінар - розгорнута бесіда Психологія групи	6	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань 2. Само тестування 3. Підготовка доповіді	Усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді
Семінар - розгорнута бесіда Міжособистісні конфліктні ситуації і їхнє подолання	6	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення теоретичних питань 2. Само тестування 3. Підготовка доповіді	Усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді

7. Результати навчання

1	Знання наукового та практичного значення психології
2	Знання психологічного походження індивідуальних особливостей людини
3	Знання психологічних особливостей різних етапів розвитку особистості
4	Знання особливостей міжособистісного спілкування
5	Вміти планувати власну кар'єру, фахове і професійне зростання, саморозвиток і самовдосконалення
6	Вміти складати психолого-педагогічну характеристику особистості. З урахуванням індивідуальних особливостей виконавців, групової поведінки, сумісності формувати склад колективів
7	Вміти аналізувати неформальні стосунки у колективі, співпрацювати з неформальними лідерами, усунути деструктивне лідерство
8	Вміти за допомогою психологічних методів управління регулювати між особові стосунки між членами трудового колективу. Впорядковувати та гармонізувати соціальні стосунки: формувати та підтримувати традиції, обряди, ритуали.

8. Форми навчання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (підготовка доповідей, конспектування періодичної та монографічної літератури, розробка інтелект-карти).

9. Методи оцінювання

Залік

10. Розподіл балів, які отримують студенти протягом семестру

№ теми практичного заняття	Тестові завдання	Задачі. Завдання, кейси	Обговорення теоретичних питань теми	Індивідуальне завдання	ПМК	Сума балів
Модуль 1						
Змістовий модуль 1.						
Тема 1		2	5	1		8
Тема 2	2	5		1		8
Тема 3		3	5	1		9
Тема 4		5	3	1		9
Тема 5	3		5	1	10	19
Тема 6		2	3	1		6
Тема 7		2	3	1		6
Разом за 1 модуль	5	19	29	7	10	70
Змістовий модуль 2						
Тема 8	1	4	1	1		7
Тема 9	1	4	1	1		7
Тема 10	1	4		1	10	16
Разом за 2 модуль	3	12	2	3	10	30
Усього	8	31	31	10	20	100

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

ОЦІНКА		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
30-59	FX	2, «незадовільно»
0-29	F	

11. Методичне забезпечення

- Електронний конспект лекцій.
- Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
- Навчальна та наукова література

12.Рекомендована література

Основна

1. Варій М.Й. Психологія та педагогіка. Підручник / Мирон Йосипович Варій. – К.: Вид-во Кондор, 2017. – 288 с.
2. Психологія сім'ї. Навчальний посібник / Поліщук В.М., Ільїна Н.М., Поліщук С.А.та ін. – К.: Вид-во Кондор, 2017. – 281 с.
3. Ставицька С.О. Психологія розвитку та вікова психологія. Практикум / С.О. Ставицька – Л.: Вид-во Кондор, 2017. – 448 с.
4. Москалець В.П. Психологія особистості. Навчальний посібник / В.П. Москалець – К.: Вид-во Кондор, 2017 – 262 с.
5. Пасічник І.Д. Психологія мислення / І.Д. Пасічник – К.: Вид-во Кондор, 2015. – 560 с.
6. Варій М. Й. Загальна психологія : навчальний посібник / Мирон Йосипович Варій. – К.: «Центр учбової літератури», 2007. – 968 с.
7. Дубравська Д. М. Основи психології: Навчальний посібник. / Д. М. Дубравська.– Львів : Світ, 2001. – 280 с.
8. Загальна психологія: Підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К. : Либідь, 2005. – 464 с.
9. Загальна психологія. / За заг. ред. С. Д. Максименка. Підручник. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 704 с.
- 10.Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія: навчальний посібник / Сергій Дмитрович Максименко, Валентин Олександрович Соловієнко. – К. : МАУП, 2000. – 256 с.
- 11.М'ясоїд П. А. Курс загальної психології: у 2 т.: Підручник / П. А. М'ясоїд. – К. : Алеута, 2011. – 496 с.
- 12.Основи психології: Підручник / За заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – К. : Либідь, 2002. – 630 с.
- 13.Скрипченко О. В. Загальна психологія / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін.: Посібник – К. : Каравела, 2012. – 464 с.
- 14.Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник. / О. М. Степанов, М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2005. – 520 с.
- 15.Столярєнко Л. Д. Основи психології. / Л. Д. Столярєнко. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1997. – 721 с.
- 16.Цигульська Т. Ф. Загальна та прикладна психологія: Навчальний посібник. / Т. Ф. Цигульська. – К. : Наукова думка, 2000. – 190 с.
- 17.Цимбалюк І. М. Психологія. / І. М. Цимбалюк. – К. : ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.

Додаткова література

18. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. 2-ге вид. – К. : Каравела, 2007. – 400 с.
19. Гамезо М. В., Петрова Е. А., Орлова Л. М. Возрастная и педагогическая психология: Учеб. пособие для студентов всех специальностей педагогических вузов / М. В. Гамезо, Е. А. Петрова, Л. М. Орлова. – М. : Педагогическое общество России, 2003. – 512 с.
20. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості : Навчальний посібник. / Т. С. Кириленко. – К. : Либідь, 2007. – 256 с.
21. Клименко В. В. Психологія творчості.: Навчальний посібник. / В. В. Клименко. – К. : Центр навч. літератури, 2006. – 480 с.
22. Лозниця В. С. Психологія і педагогіка: основні положення. Навчальний посібник. / В. С. Лозниця. – К. : «ЕксОб», 1999. – 303 с.
23. Основи практичної психології: Підручник / За заг. ред. В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. – К. : Либідь, 2003. – 536 с.
24. Практикум із загальної психології / За ред. Т. І. Пашукової. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2000. – 204 с.
25. Психологія: Підручник / За ред. Ю. Л. Трофімова. – К. : Либідь, 2001. – 390 с.
26. Русинка І. І. Психологія: Навчальний посібник. / І. І. Русинка. – К. : Знання, 2007. – 367 с.
27. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія: Навчальний посібник / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. – К. : Академвидав, 2005. – 360 с.
28. Столяренко А. М. Психология и педагогика: Учебное пособие. / А. М. Столяренко. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 423 с.

ЧАСТИНА 2.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА. ПЕРСОНОЛОГІЯ

ТЕМА 1. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА. ОСНОВНІ ЕТАПИ ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ

План заняття:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Поняття про психологію як науку. Психіка.
 - Наукові та життєві психологічні знання.
 - Предмет та функції психології.
 - Цілісний підхід до вивчення людини у психології.
 - Зв'язок психології з іншими науками.
 - Основні галузі психології.
 - Методи науково-психологічних досліджень.

Ключові слова: психологія, предмет психології, періоди розвитку психології, психіка, психічні явища, психічні процеси, галузі психології, методи психологічного дослідження, закони психології.

ТЕМА 2. ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

План заняття:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Аналіз змісту поняття «особистість в психології». Співвідношення категорій «особистість», «індивід», «індивідуальність», «суб'єкт діяльності» у працях Б.Г. Ананьєва.
 - Основні підходи до класифікації теорій особистості. Проблема співвідношення біологічного та соціального в структурі особистості.
 - Теорії особистості в психології: психоаналіз (З. Фрейд), аналітична психологія (К. Юнг), індивідуальна психологія (А. Адлер), неофрейдизм (К. Хоргі, Г. Салліван, Е. Фромм), поведінкова теорія особистості (Е. Торндайк та Дж. Уотсон, А. Бандура та Дж. Роттер), гуманістична теорія (К. Роджерс, А. Маслоу).
 - Діяльнісна теорія особистості у вітчизняній психології (А.Н.

Леонтьєв, С.Л. Рубінштейн, К.К. Платонов, Б.Г. Ананьєв, Б.М. Теплов, А.Г. Ковальов.)

- «Я – концепція» людини.

Ключові слова: людина, індивід, особистість, індивідуальність, статус, позиція, роль, ранг, спрямованість особистості, потреби, мотиви, мотивація, конформізм, конформність, ступінь конформності, віра, архетипи, самооцінка особистості, агресія, характер, спрямованість особистості, видиспрямованості, усвідомлювані і неусвідомлювані мотиви, свідомість, самосвідомість, потяг, установки, інтерес, переконання, прагнення, Я-концепція, самооцінка, рівень домагань, самоповага.

ТЕМА 3. ТЕМПЕРАМЕНТ

План заняття:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Типи нервової системи. Гуморальна теорія Гіппократа.
 - Фізіологічні основи темпераменту
 - Психологічні характеристики темпераменту та особливості діяльності особистості.

Ключові слова: темперамент, флегматик, сангвінік, меланхолік, холерик, тип нервової системи, сила, врівноваженість, рухливість, екстраверт, інтроверт, художній тип, мислительний тип.

ТЕМА 4. ХАРАКТЕР ТА ЗДІБНОСТІ

План заняття:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Структура характеру.
 - Задатки як передумова до розвитку здібностей.
 - Основні форми вияву здібностей.
 - Типологія акцентуацій характеру.

Ключові слова: характер, акцентуація характеру, здібності, задатки, талант, обдарованість, геніальність, геній.

ТЕМА 5. ПІЗНАВАЛЬНІ ПРОЦЕСИ ОСОБИСТОСТІ: ВІДЧУТТЯ, СПРИЙНЯТТЯ, ПАМ'ЯТЬ, МИСЛЕННЯ, МОВЛЕННЯ, УЯВА, УВАГА

План заняття:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Відчуття, сприймання як початкові рівні пізнання.
 - Мислення. Індивідуальні особливості мислення.
 - Пам'ять. Види пам'яті.
 - Увага. Властивості уваги.
 - Уява. Значення уяви у формуванні творчої особистості.
 - Мова і мовлення. Їх значення у спілкуванні.

Ключові слова: відчуття, пороги відчуттів, властивості відчуттів, сприйняття, пам'ять, процеси пам'яті, запам'ятовування, зберігання, відтворення, забування, різновиди пам'яті, мислення, розумові операції, форми мислення, творче мислення, уява, види уяви, мрія, увага, види уваги, інтелект, сенсibilізація.

ТЕМА 6. АФЕКТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ

План заняття:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Емоційна сфера особистості.
 - Емоційні стани особистості.
 - Чинники розвитку волі людини.

Ключові слова: емоції, почуття, стрес, афект, воля, вольове зусилля, вольова дія, функції волі, вольова слабкість, абулія, апраксія.

ТЕМА 7. ПАМ'ЯТЬ В СИСТЕМІ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

План заняття:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*

2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Назвати основні види пам'яті.
 - Роль пам'яті у психічному житті людини.
 - У чому виявляються індивідуальні особливості пам'яті?

Ключові слова: пам'ять, процеси пам'яті, запам'ятовування, зберігання, відтворення, забування, різновиди пам'яті, довільна пам'ять, мимовільна пам'ять, «крива забування», мнемічні процеси, асоціації, амнезія, ефект незавершеної дії (ефект Зейгарник), «ефект краю», енграми.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСОБИСТІСТЬ У ДІЯЛЬНОСТІ ТА СПІЛКУВАННІ

ТЕМА 8. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СПІЛКУВАННЯ

План заняття:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Сутність і види спілкування (зв'язок понять спілкування, діяльність, поведінка; механізми спілкування; вербальні і невербальні засоби спілкування; види і функції спілкування).
 - Основні аспекти спілкування (поняття про комунікаційний акт, його складові, моделі комунікації; поняття про перцепцію, її особливості; поняття про інтеракцію, її види).
 - Психологічні теорії спілкування (біхевіоризм, фрейдизм, когнітивна теорія, гуманістична теорія, трансакційний аналіз).
 - Соціологічні теорії спілкування (теорія обміну, теорія справедливості, теорія соціальної драматургії, символічний інтеракціонізм).

Ключові слова: спілкування, вербальне спілкування, невербальне спілкування, жести, міміка, фізіогномічна маска, міжособистісні стосунки, експресивні стосунки, ділові стосунки.

ТЕМА 9. ПСИХОЛОГІЯ ГРУПИ

План заняття:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*

3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
- Соціально – психологічне поняття спільності й групи.
 - Види та класифікація груп.
 - Лідерство у групах і колективах. Типологія лідерства.

Ключові слова: група, колектив, велика група, мала група, формальна група, неформальна група, референтна група, дифузна група, асоціація, корпорація, статус, роль, установка, агресія.

ТЕМА 10. МІЖСОБИСТІСНІ КОНФЛІКТНІ СИТУАЦІЇ І ЇХНЄ ПОДОЛАННЯ

План заняття:

1. *Понятійний диктант за основними питаннями теми.*
2. *Індивідуальне тестування.*
3. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*
 - Поняття конфлікту. Класифікація конфліктних ситуацій.
 - Причини і чинники міжособистісних конфліктів;
 - Управління міжособистісними конфліктами;
 - Поняття міжгрупового конфлікту і його особливості;
 - Внутрішньогрупові міжособистісні процеси як причини міжгрупового конфлікту.

Ключові слова: конфлікт, конфронтація, конформізм, лідерство, керівництво, позиція, групові норми, стилі керівництва.

ЧАСТИНА 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА. ПЕРСОНОЛОГІЯ

ТЕМА 1. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА. ОСНОВНІ ЕТАПИ ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Корені психології, історичні погляди.
2. Психологія в Україні.
3. Методологічні аспекти психології: принципи психології, системність у дослідженні людської психіки.
4. Закони психології.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. **Перша експериментальна психологічна лабораторія була заснована в Німеччині у 1879 році:**

- A. Фрейдом
- B. Павловим
- C. Джеймсом
- D. Вундтом
- E. Адлером

2. **Яка з класичних моделей (подані нижче) психології вивчає:**

- A. структуру розумового досвіду
 - B. діяльність людини, її розумову активність
 - C. організацію сприйняття
 - D. підсвідомість і психічні розлади
 - E. поведінку живих істот
1. біхевіоризм
 2. структуралізм
 3. Психоаналіз
 4. Функціоналізм
 5. гештальтизм?

3. **Засновником біхевіоризму вважають:**

- A. З.Фрейда
- B. І.Павлова
- C. Д.Уотсона

- D. В.Вундта
- E. А.Маслоу

4. Функціоналізм прагнув визначити:

- A. функції психічних процесів
- B. функції елементарних процесів свідомого досвіду
- C. систематизацію психологічних знань
- D. з'ясування структури зв'язків елементів та законів його формування
- E. активність суб'єкта діяльності

5. Одним із засновників гуманістичної психології був:

- A. З.Фрейд
- B. В.Келер
- C. Д.Юм
- D. К.Роджерс
- E. Дж. Уотсон

6. Метод експерименту належить до:

- A. організаційних
 - B. інтерпретаційних
 - C. емпіричних
 - D. методів обробки даних
- методів опитування

7. Валідність – це:

- A. властивість психологічного дослідження, яка дозволяє отримати ті самі результати за умови повторного або багаторазового використання методу
- B. властивість психологічного дослідження, яка відбиває його відповідність предмету дослідження
- C. метод психологічного дослідження, розрахований на безпосереднє одержання інформації за допомогою органів чуття
- D. психологічна методика, призначена для порівняльної кількісної оцінки психологічних властивостей людини
- E. створення штучної ситуації, у якій досліджувана властивість виявляється й оцінюється найкраще

8. Сучасна психологія базує свої дослідження на:

- A. інтуїції
- B. спробах і помилках
- C. спостереженні та експерименті
- D. метафізиці
- E. гіпнозі

9. Хто є автором слів „Людина – ніщо інше, як суха мертва палиця, з середини якої може процвісти квіт, що ніколи не в’яне”:

- А. П.Юркевич
- В. С.Яворський
- С. Г.Сковорода
- Д. І.Галятовський
- Е. К.Сакович

10. Про те, що основне завдання психології - це дослідження вирішальної ролі знання і організації пізнавальних процесів, стверджує:

- А. гуманістична психологія
- В. біхевіоризм
- С. когнітивна психологія
- Д. структуралізм

4. *Підготуйтеся до письмового опитування.*

5. *Підготуйте доповідь та її презентацію.*

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Бандурка О.М., Тюріна В.О., Федоренко О.І. Основи психології і педагогіки: Підручник. – Харків: Вид-во нац. ун-ту внутр.справ, 2003.
2. Волошина В.В., Волинська Л.В., Савицька С.О., Темрук О.В. Загальна психологія: Практикум: Навч.посібн. 2-е вид. – К.: Каравела, 2008.
3. Дубравська Д.М. Основи психології: Навч. посібник. – Львів: Світ, 2001.
4. Ждан А.А. История психологии: Учебник. – М.: Издательство МГУ, 1990.
5. Жуков С.М., Жукова Т.В. Історія психології: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005.
6. Лозниця В.С. Основи психології та педагогіки: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001.
7. Максименко С.Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид., стереотип. – К.: МАУП, 2001.
8. М’ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид., допов. – К.: Вища шк., 2001.
9. Основи психології: Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів /А.І.Веракіс, Ю.І.Завалевський, К.М.Левківський. – Х. – К., 2005.
10. Основи психології: Підручник /За заг. Ред. О.В.Киричука, В.А.Роменця. – К.: Либідь, 1995.
11. Палеха Ю.І., Герасимчук В.І., Шиян О.М. Основи психології та педагогіки: Навч.-метод.посібник. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002.
12. Психологія: Підручник / Ю.Л. Трофімов. В.В., Рибалка П.А., Герасимчук; за ред. Ю.Л. Трофімова. – К.: Либідь, 2001.

Додаткова

1. Психологічна енциклопедія /Автор-упорядник О.М.Степанов. – К.: „Академвидав”, 2006.
2. Психологічний словник / За ред. В.І. Войтка. – К.: Вища школа, 1982.
3. Сердюк Л.З. Психологія: Навч. посіб. для дистанційного навчання /Сердюк Л.З., Кочубейник О.М./ За наук. ред. В.Т.Циби. К.: Університет „Україна”, 2005.
4. Степанов О.М, Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки: Посібник. – К.: Академвидав, 2003.
5. Цимбалюк І.М. Психологія: Навчальний посібник. – К.: ВД „Професіонал”, 2004.
6. Цимбалюк І.М., Яницька О.Ю. Загальна психологія. – К.: ВД „Професіонал”, 2004.
7. Шапар В.Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. – Харків: Прапор, 2005

ТЕМА 2. ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Класифікація потреб.
 2. Характеристика мотивів поведінки.
 3. Мотивація та пізнавальні процеси. Емоції та воля.
 4. Характеристика сну як психічного стану і способу переробки інформації.
3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Спрямованість особистості - це? ...

- A. сукупність стійких мотивів, що орієнтують діяльність особи і щодо незалежних від наявних ситуацій
- B. психічний процес і стан становлення особистості
- C. спонування до діяльності, пов'язане з розвитком людини як особистості
- D. прагнення суб'єкта до задоволення своїх потреб
- E. всі запропоновані варіанти вірні

2. Що таке "індивідуальність"?

- A. це психологічні особливості особистості

- В. це детермініруюче поведінку суб'єкта
- С. це поведінкова активність людини
- Д. це особливості діяльності суб'єкта
- Е. це здатність логічного мислення особистості.

3. Індивід-це? ...

- А. біологічний організм
- В. носій загальних генетичних спадкових властивостей біологічного виду
- С. прагнення особистості відрізнятись від інших людей
- Д. окремо взята людина як носій певних біологічних властивостей, властивих людству як виду
- Е. цілісність соціальних властивостей людини

4. Скажіть, що з перерахованого відноситься до особистості як стійкої цілісності психічних процесів, властивостей і відносин:

- А. темперамент
- В. характер
- С. здібності
- Д. мотивація
- Е. спрямованість
- Ф. всі відповіді вірні

5. Що відноситься до основних форм спрямованості?

- А. а) широта
- В. потяг
- С. бажання
- Д. прагнення
- Е. гнучкість
- Ф. інтереси
- Г. ідеали
- Н. переконання

6. Які пов'язані між собою моменти включає спрямованість?

- А. напруга
- В. зчеплення
- С. абстракція
- Д. зміст
- Е. мотивація
- Ф. всі відповіді вірні

7. Які бувають потенціали особистості?

- А. гносеологічний
- В. аксіологічний
- С. творчий

- D. смисловий
- E. усвідомлений
- F. творчий
- G. художній

8. Як називають етап розвитку особистості з 3 до 5 років?

- A. пізніше дитинство
- B. раннє дитинство
- C. дитинство
- D. пізніше дитинство

9. Які психічні процеси охоплює інтерес?

- A. сприйняття
- B. воля
- C. пам'ять
- D. мислення
- E. відчуття
- F. увагу

10. Що таке «творча компетентність»?

- A. умова прояви креативної здатності
- B. синтез уяви
- C. синтез перевтілення (емпатії)
- D. пізнання дійсності
- E. всі відповіді вірні

5. Підготуйтеся до письмового опитування.

6. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Ждан А.А. История психологии: Учебник. – М.: Издательство МГУ, 1990.
2. Жуков С.М., Жукова Т.В. Історія психології: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005.
3. Лозниця В.С. Основи психології та педагогіки: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001.
4. Максименко С.Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид., стереотип. – К.: МАУП, 2001.
5. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид., допов. – К.: Вища шк., 2001.
6. Основи психології: Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів /А.І.Веракіс, Ю.І.Завалевський, К.М.Левківський. – Х. – К., 2005.

7. Основи психології: Підручник /За заг. Ред. О.В.Киричука, В.А.Роменця. – К.: Либідь, 1995.
8. Палеха Ю.І., Герасимчук В.І., Шиян О.М. Основи психології та педагогіки: Навч.-метод.посібник. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002.
9. Психологія: Підручник / Ю.Л. Трофімов. В.В., Рибалка П.А., Герасимчук; за ред. Ю.Л. Трофімова. – К.: Либідь, 2001.

Додаткова

10. Степанов О.М, Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки: Посібник. – К.: Академвидав, 2003.
11. Цимбалюк І.М. Психологія: Навчальний посібник. – К.: ВД „Професіонал”, 2004.

ТЕМА 3. ТЕМПЕРАМЕНТ

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. У чому проявляється темперамент людини?
2. Які з конституційних теорій темпераменту є найбільш поширеними?
3. Чому темперамент вважається вродженим утворенням?
4. На яких підставах будується типологія темпераменту в школі І.П. Павлова?
5. У яких напрямках йшли розробки проблем темпераменту в школі Б.М. Теплова?

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. До яких теорій темпераменту відноситься теорія У.Шелдона?

- A. гуморальної
- B. конституційної
- C. поведінкової
- D. нейродинамічної

2. Акцентуації це такі природні варіанти розвитку характеру, яким не властиво:

- A. підвищення вразливості
- B. зниження здатності до соціальної адаптації
- C. підвищення здатності до соціальної адаптації
- D. порушення мотиваційної сфери з домінуванням амбівалентні станів

3. Невисокий рівень психічної активності, сповільненість рухів, швидка стомлюваність, висока емоційна сензитивність властива:

- A. сангвініку
- B. холерику
- C. флегматику
- D. меланхоліку

4. Риси особистості: скромність, самокритичність, егоїзм, характеризують ставлення особистості:

- A. до інших людей
- B. до діяльності
- C. До себе
- D. до громадської та особистої відповідальності

5. Сильний, врівноважений і рухливий тип нервової системи за П.І. Павловим характерний для:

- A. флегматика
- B. сангвініка
- C. холерика
- D. меланхоліка

6. Вперше психологічний опис «портретів» різних темпераментів дав:

- A. Аристотель
- B. Гіппократ
- C. І. Кант
- D. Платон

7. Сильний, неврівноважений тип нервової системи за П.І. Павловим характерний для:

- A. холерика
- B. сангвініка
- C. сангвініка
- D. флегматика
- E. меланхоліка

8. Уміння ставити цілі, діяти за власною ініціативою і знаходити шляхи їх вирішення, характеризує людину як:

- A. рішучу
- B. цілеспрямовану
- C. наполегливу
- D. самотійну

9. Кречмер говорив, що замкнутість, емоційна ранимість, швидка стомлюваність властива для:

- A. астеників
- B. пікніків
- C. атлетиків
- D. диспластиків

10. Поняття про екстраверсію та інтроверсію було розроблено:

- A. З. Фрейдом
- B. К. Юнгом
- C. А. Адлером
- D. К. Роджерсом

5. *Підготуйтеся до письмового опитування.*

6. *Підготуйте доповідь та її презентацію.*

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Нуркова В.В. Березанская **Н.Б. Психология**: Учебник для бакалавров - 2-е изд., перераб. и доп. - Москва : Юрайт, 2012. - 575 с. Глава 10 (10.6, 10.8)
2. Психология: Учебник для педагогических вузов / Под ред. Б.А. Сосновского. — М.: Высшее образование, 2008. Главы 10, 11.
3. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. СПб., 2000. Глава XIX. (ссылка на электронную версию <http://psylib.org.ua/books/rubin01/>).

ТЕМА 4. ХАРАКТЕР ТА ЗДІБНОСТІ

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Чому говорять, що характер людини являє собою єдність індивідуального і типового?
2. Які основні типи відносин людини до дійсності ,які формують характер?
3. У чому полягають відмінності між рисами особистості і рисами характеру?
4. Які основні властивості характеру ви знаєте?
5. У чому проявляється взаємозв'язок між темпераментом і характером?

6. Як можна сформулювати основні закономірності виховання і самовиховання характеру?

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Відповідність загальних властивостей характеру:

- A. сила
- B. твердість
- C. широта
- D. цілісність
- 1. слабкість
- 2. м'якість
- 3. вузкість
- 4. суперечливість

2. Вчені Н. О. Лоський, П. Ф. Лесгафт, А. Ф. Лазурський, А. П. Нечаєв є представниками ... напрямку

- A. ідеологічного
- B. психоаналітичного
- C. конституційно-біологічного
- D. гуманістичного

3. Ті чи інші особливості особистості людини, які систематично виявляються в різних видах його діяльності, називають ...

- A. темперамент
- B. рисами характеру
- C. акцентуацією характеру
- D. аномалією характеру

4. Риси характеру, які надають поведінці людини той чи інший стиль, тобто спонукають людей в одних і тих же життєвих ситуаціях, під впливом одних і тих же інтересів і потреб вести себе по-різному ...

- A. мотиваційні
- B. інструментальні
- C. ділові
- D. аномальні

5. При впливі несприятливих факторів, акцентуації характеру можуть вважатися ...

- A. нормальними
- B. патологічними
- C. хворобливими
- D. невиліковними

6. Тип акцентуації характеру, при якій людина мало контактна, небагатослівна, з домінуючим песимістичним настроєм. Вона зазвичай домосід, тяготиться гучним суспільством, рідко вступає в конфлікти з оточуючими, веде замкнутий спосіб життя ...

- A. гіпертимний тип
- B. тривожно-боязкий тип
- C. педантичний тип
- D. дистимічний тип

7. Тип акцентуації характеру, при якій людина в конфлікти вступає рідко, виступаючи в них скоріше пасивною, ніж активною стороною. На службі - бюрократ, пред'являє оточуючим багато формальних вимог, але охоче поступається лідерством іншим людям ...

- A. збудливий тип
- B. педантичний тип
- C. емотивний тип
- D. гіпертимний тип

8. Тип акцентуації характеру, при якій людину характеризує помірна товариськість, занудливість, схильність до моралі, неговіркість. В конфліктах зазвичай виступає ініціатором, активного боку ...

- A. демонстративний тип
- B. циклотимический тип
- C. застріваючий тип
- D. тривожно-боязкий тип

9. Тип акцентуації характеру, при якій людину даного типу можна впізнати за властивою їй високою контактністю, балакучістю, закоханістю. Такі люди часто сперечаються, але не доводять справу до відкритих конфліктів ...

- A. циклотиміний тип
- B. застріваючий тип
- C. афективно-екзальтований тип
- D. збудливий тип

10. Характер людини ...:

- A. незмінний від народження
- B. формується протягом життя
- C. залежить від розумових здібностей
- D. залежить від багатьох факторів

- 5. Підготуйтеся до письмового опитування.
- 6. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Максименко С.Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія: Навч.посіб. – 2-ге вид., стереотип. – К.: МАУП, 2001.
2. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид., допов. – К.: Вища шк., 2001.
3. Основи психології: Навч.посібник для студентів вищих навч. закладів /А.І.Веракіс, Ю.І.Завалевський, К.М.Левківський. – Х. – К., 2005.
4. Основи психології: Підручник /За заг. Ред. О.В.Киричука, В.А.Роменця. – К.: Либідь, 1995.
5. Палеха Ю.І., Герасимчук В.І., Шиян О.М. Основи психології та педагогіки: Навч.-метод.посібник. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002.
6. Психологія: Підручник / Ю.Л. Трофімов. В.В., Рибалка П.А., Герасимчук; за ред. Ю.Л. Трофімова. – К.: Либідь, 2001.

ТЕМА 5. ПІЗНАВАЛЬНІ ПРОЦЕСИ ОСОБИСТОСТІ: ВІДЧУТТЯ, СПРИЙНЯТТЯ, ПАМ'ЯТЬ, МИСЛЕННЯ, МОВЛЕННЯ, УЯВА, УВАГА

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Розвиток психіки людини. Можливості людського мозку.
2. Психіка і свідомість. Структура та рівні свідомості.
3. Штучний інтелект.
4. Історичні аспекти вчення про темперамент.
5. Типологічні теорії особистості.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. У народженої дитини мозок:

- А. несформований
- В. біологічно сформований
- С. сформований частково
- Д. нестійкий
- Е. нерозвинений

2. Інтелект особистості:

- A. не залежить від маси мозку
- B. залежить від маси мозку
- C. ендоморфний
- D. монотонний
- E. еквівалентний

3. Ліва півкуля головного мозку відповідає за:

- A. аналітико-синтетичну діяльність
- B. синтетичну
- C. аналітичну
- D. образну
- E. фізичну

4. Чоловіки обробляють отриману інформацію за допомогою:

- A. обох півкуль головного мозку
- B. однієї
- C. однієї півкулі вибірково, відповідно до інформації
- D. інтелекту
- E. темпераменту

5. Згасання функцій мозку з віком є:

- A. неминучим
- B. залежить від генетичної спадковості
- C. залежить від генетичної спадковості, середовища, волі індивіду
- D. залежить від темпераменту
- E. залежить від характеру

6. До властивостей відчуттів не відноситься:

- A. цілісність
- B. сенсibiliзація
- C. контрастність
- D. адаптація

7. Цілісний нервовий механізм, що здійснює прийом і аналіз сенсорної інформації певного виду - це ...

- A. механорецептори
- B. синестезія
- C. аналізатор
- D. ноцірецептори

8. Віднесення відомостей про зовнішній світ, одержуваних за допомогою аналізаторів, до об'єктів зовнішнього світу - це ...

- A. категориальность сприйняття
- B. предметність сприйняття
- C. модальність відчуття
- D. константна сприйняття

9. Психічний процес, який відповідає за формування цілісного образу об'єкта при його безпосередньому впливі на аналізатори:

- A. уявлення
- B. когнітивний дисонанс
- C. відчуття
- D. сприйняття

10. Поведінка людини, що суперечить його уявленням і установкам, призводить до ...

- A. когнітивному дисонансу
- B. сенсорної депривації
- C. орієнтовним рефлексу
- D. соціальної перцепції

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Бандурка О.М., Тюріна В.О., Федоренко О.І. Основи психології і педагогіки: Підручник. – Харків: Вид-во нац. ун-ту внутр.справ, 2003.
2. Волошина В.В., Волинська Л.В., Савицька С.О., Темрук О.В. Загальна психологія: Практикум: Навч.посібн. 2-е вид. – К.: Каравела, 2008.
3. Дубравська Д.М. Основи психології: Навч. посібник. – Львів: Світ, 2001.
4. Ждан А.А. История психологии: Учебник. – М.: Издательство МГУ, 1990.
5. Жуков С.М., Жукова Т.В. Історія психології: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005.
6. Лозниця В.С. Основи психології та педагогіки: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001.
7. Максименко С.Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія: Навч.посіб. – 2-ге вид., стереотип. – К.: МАУП, 2001.
8. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид., допов. – К.: Вища шк., 2001.

ТЕМА 6. АФЕКТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

- Чуттєві форми пізнання дійсності.
- Роль кінестетичних відчуттів у сприйманні.
- Раціональні форми освоєння дійсності.
- Психологічні, біохімічна та хімічні теорії пам'яті.
- Мислення як аналітико-синтетична діяльність мозку.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. **Моральні, практичні, інтелектуальні, естетичні - це різновиди ...**

- A. почуттів
- B. афектів
- C. емоцій
- D. афектів.

2. **Сильне і щодо короткочасне емоційний стан, пов'язаний з різкою зміною важливих для суб'єкта життєвих обставин - це**

- A. афект
- B. пристрасть
- C. почуття
- D. настроїв

3. **Периферичні органічні зміни трактувалися не як наслідок емоційного процесу, а як їх причина в теорії ...**

- A. Теорії Джемса-Ланге
- B. теорії К. Ізарда
- C. теорії П.В. Сімонова
- D. теорії Єркс-Додсон

4. **Емоції є.**

- A. Психічними процесами і психічними станами
- B. психічними властивостями
- C. психічними процесами
- D. психічними станами

5. **Неспецифічна реакція організму на будь-яку вимогу середовища викликає стан ...**

- A. депресії
- B. натхнення

- C. фрустрації
- D. стресу

6. До психологічних причин депресії не відноситься ...

- A. Конкурентне середовище
- B. Соціальна ізоляція
- C. негативне мислення
- D. Конфліктність в сімейному спілкуванні

7. Певне відношення і взаємодія компонентів психіки за певний період часу - це

- A. Психічний стан
- B. психічний процес
- C. особистість
- D. стрес

8. Прагнення штучно викликати небажану реакцію як спосіб регуляції психічного стану називається ...

- A. Парадоксальна інтенція
- B. регресія
- C. прогресуюча релаксація
- D. аутогенне тренування

9. До детерминантам психічного стану не відноситься:

- A. Темперамент людини
- B. можливості людини
- C. потреби людини
- D. Об'єктивні умови середовища і їх суб'єктивне сприйняття

10. До функцій емоцій не відноситься:

- A. захисна
- B. регулююча
- C. відбивної-оцінна
- D. плануюча

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Максименко С.Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія: Навч.посіб. – 2-ге вид., стереотип. – К.: МАУП, 2001.

2. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид., допов. – К.: Вища шк., 2001.
3. Основи психології: Навч.посібник для студентів вищих навч. закладів /А.І.Веракіс, Ю.І.Завалевський, К.М.Левківський. – Х. – К., 2005.
4. Основи психології: Підручник /За заг. Ред. О.В.Киричука, В.А.Роменця. – К.: Либідь, 1995.
5. Палеха Ю.І., Герасимчук В.І., Шиян О.М. Основи психології та педагогіки: Навч.-метод.посібник. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002.
6. Психологія: Підручник / Ю.Л. Трофімов. В.В., Рибалка П.А., Герасимчук; за ред. Ю.Л. Трофімова. – К.: Либідь, 2001.

ТЕМА 7. ПАМ'ЯТЬ В СИСТЕМІ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

- Асоціації. Погляди Аристотеля на роль асоціацій.
- Теорія і механізми пам'яті. Дослідження Г. Еббінгаузом.
- Пам'ять як вища психічна функція. Дослідження А. Леонтьєва та О.Лур'є.
- Аномалії пам'яті.
- Пам'ять і навчання.
- Пам'ять і діяльність.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Рухова пам'ять - це

- А. запам'ятовування образів, уявлень конкретних предметів, явищ, їх властивостей
- В. запам'ятовування та відтворення людиною рухів
- С. запам'ятовування та відтворення емоцій та почуттів
- Д. запам'ятовування без спеціальної мети

2. Образна пам'ять - це

- А. запам'ятовування образів, уявлень конкретних предметів, явищ, їх властивостей
- В. запам'ятовування та відтворення людиною рухів
- С. запам'ятовування без спеціальної мети
- Д. запам'ятовування та відтворення емоцій та почуттів

3. Образна пам'ять - це

- A. запам'ятовування образів, уявлень конкретних предметів, явищ, їх властивостей
- B. запам'ятовування та відтворювання людиною рухів
- C. запам'ятовування без спеціальної мети
- D. запам'ятовування та відтворення емоцій та почуттів

4. Запам'ятовування - це...

- A. процес пам'яті, завдяки якому відбувається закріплення нової інформації через зв'язування його з набутими раніше знаннями
- B. процес, протилежний спогадам
- C. процес пам'яті, в результаті якого відбувається актуалізація закріпленого раніше змісту психіки через вилучення його з довгострокової пам'яті
- D. відтворення емоцій та почуттів

5. Першим в історії європейської культури трактатом з психології пам'яті був

- A. трактат Аристотеля
- B. класичний труд Галена «Про частини людського тіла»
- C. трактат Сократа
- D. трактат Платона

6. Блокова модель переробки інформації розроблялася в рамках:

- A. гештальпсихології
- B. асоціативної психології
- C. біхевіоризму
- D. когнітивної психології

7. Пам'ять про власну пам'ять називається:

- A. оперативною пам'яттю
- B. метапам'яттю
- C. автобіографічною пам'яттю
- D. короткостроковою пам'яттю

8. Пам'ять, яка ґрунтується на повторенні матеріалу без його осмислення називається:

- A. довготривалою
- B. емоційною
- C. довільною
- D. механічною

9. Здатність до відтворення минулого досвіду, і що виражаються здатністю тривалий час зберігати інформацію і багаторазово вводити її в сферу свідомості та поведінки:

- A. пам'ять

- В. мислення
- С. увагу
- Д. самосвідомість.

10. Зорова пам'ять відноситься до наступного типу:

- А. механічна пам'ять
- В. образна пам'ять
- С. логічна пам'ять
- Д. короткочасна пам'ять

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Смит И. Современные системы психологии / И. Смит. – СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. – 384 с.
2. Степанов О. М. Основы психологии і педагогіки: Навчальний посібник / О. М. Степанов, М. М. Фіцула. – К.: Академвидав, 2005. – 520 с.
3. Столяренко Л. Д. Основы психологии / Л. Д. Столяренко. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2007. – 721 с.
4. Столяренко А.М. Психология и педагогика: Учебное пособие / А. М. Столяренко. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 423 с.
6. Цигульська Т. Ф. Загальна та прикладна психологія: Навчальний посібник / Т. Ф. Цигульська. – К.: Наукова думка, 2010. – 190 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСОБИСТІСТЬ У ДІЯЛЬНОСТІ ТА СПІЛКУВАННІ

ТЕМА 8. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СПІЛКУВАННЯ

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.
2. Самостійно опрацюйте питання:
 - Психологія міжособистісних стосунків.
 - Співвідношення понять «рух», «активність», «життєдіяльність», «діяльність».
 - Діяльність, спілкування особистості.

- Психологія малих та великих соціальних груп і масових явищ.
- Авторитет і влада керівника виробництва.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Спілкування це -

- A. Взаємодія людей, які не мають загальні або взаємозамінювані інтереси, або потреби
- B. Взаємодія людей, що мають спільні або взаємозамінювані інтереси, або потреби
- C. Ставлення до інформації, що надходить
- D. Передача інформації

2. Зміст спілкування:

- A. Передача від людини до людини інформації
- B. Сприйняття партнерами по спілкуванню один одного
- C. Орієнтація в комунікативній ситуації
- D. взаємооцінка партнерами по спілкуванню один одного
- E. Взаємодія партнерів один з одним

3. Види спілкування:

- A. Формальне
- B. Ділове
- C. Суперечка
- D. Духовне
- E. Світське

4. Стиль спілкування це:

- A. Індивідуально-психологічні особливості взаємодії між людьми
- B. Індивідуально-типологічні особливості між людьми
- C. Індивідуально-суб'єктивні особливості між людьми
- D. Індивідуально-суб'єктивні особливості особистості

5. Механізм спілкування включає в себе:

- A. Зараження
- B. Навіювання
- C. Переконання
- D. Примус
- E. Копіювання

6. Бар'єри сприйняття в спілкуванні бувають:

- A. Естетичний бар'єр
- B. Бар'єр «віку»
- C. Стан здоров'я
- D. Некомпетентність

Е. Бар'єр «боязні контактів»

7. Один з перших учених, який вивчав просторову структуру спілкування:

- А. Р. Екслейн
- В. Л. Вінтере
- С. Е. Холл
- Д. А. Шефлен

8. Невербальна поведінка особистості:

- А. Створює образ партеру по спілкуванню
- В. Висловлює взаємини партнерів по спілкуванню
- С. Чи є індикатором актуальних психічних станів особистості
- Д. Виступає в ролі уточнення, зміни розуміння вербального спілкування, посилює емоційну насиченість сказаного
- Е. Виступає в якості показника статусних відносин

9. Величина втрати інформації визначається:

- А. Загальним недосконалістю людської мови
- В. Немоżliвістю повно і точно втілити думки в словесні форми
- С. Наявністю або відсутністю довіри до співрозмовника емоціями
- Д. Збігом або розбіжністю словникового запасу та ін.

10. Підсумкове сприйняття інформації:

- А. 80%
- В. 70%
- С. 30-40%
- Д. 10-20%.

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Бодалев А.А. Психология общения: М.: Издательство «Институт практической психологии», - Воронеж: «МОДЭК», 2002.
2. Бороздина Г.В. Психология делового общения. М.: ИНФА – М. 2003.

Додаткова

1. Ильин Е.П. Психология общения и межличностных отношений. СПб: Питер, 2011.

2. Леонтьев А.А. Психология общения. (Сер. «Психология для студента».) – М.: Смысл, 2007.
3. Прокофьева Н.И. Психологические аспекты ведения переговоров. - М.: ГроссМедиа, 2007
4. Психология и этика делового общения / под ред. В.Н. Лавриненко. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2009..
5. Психология делового преуспевания / под ред. А.Н. Колесникова. - М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2008.

ТЕМА 9. ПСИХОЛОГІЯ ГРУПИ

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

- чим визначаються групові норми
- чим небезпечний натовп
- про чутки як характерний спосіб передачі та поширення інформації
- чому відбуваються конфлікти між людьми

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Як називається нечисленна спільність людей, що знаходяться між собою в безпосередньому особистому контакті і взаємодії:

- A. натовп
- B. етнічна спільність
- C. партія
- D. мала група

2. Назвіть основну ознаку, що відрізняє колектив від будь-якої іншої групи...

- A. спільні цілі і завдання
- B. безпосередній контакт між членами
- C. соціальна і суспільно корисна значимість цілей і завдань
- D. основа створення групи - штатний розклад або інші офіційні документи

3. Розмістіть в правильній послідовності стадії розвитку трудового колективу: А) становлення і вироблення рішень, Б) ідентифікація, В) взаємне прийняття працівниками один одного, Г) зрілість трудового колективу.

- A. БВГА
- B. БВАГ
- C. ВАБГ
- D. ВБАГ

4. Визначте вид групи, погляди і норми якої служать зразком для особистості...

- A. Офіційна
- B. Реальна
- C. Неофіційна
- D. Референтна

5. Визначте, при якому стилі управління колективом для керівника характерно жорстке одноосібне ухвалення всіх рішень.

- A. Демократичний
- B. ліберально-анархічний
- C. непослідовний або алогічний
- D. авторитарний

6. При якому стилі керівництва колективом управлінські рішення приймаються на основі обговорення проблеми, врахування думок та ініціатив співробітників.

- A. непослідовний або алогічний
- B. ліберально-анархічний
- C. демократичний
- D. авторитарний

7. Як називається стиль управління колективом, який характеризується, з одного боку, максимумом демократії, а з іншого - мінімумом контролю

- A. непослідовний або алогічний
- B. ліберально-анархічний
- C. демократичний
- D. авторитарний

8. Назвіть стиль управління колективом, при якому проявляється непередбачуваний перехід керівника від одного стилю до іншого, що обумовлює низькі результати роботи.

- A. Авторитарний
- B. ліберально-анархічний
- C. непослідовний або алогічний
- D. демократичний

9. Визначте, при якому явищі люди схильні погоджуватися з думкою групи, навіть при наявності внутрішнього незгоди

- A. Негативізм
- B. Конформізм
- C. Самовизначення
- D. Фасилітація

10. Як називається явище прискорення або підвищення продуктивності діяльності індивіда в присутності інших людей

- A. Негативізм
- B. Конформізм
- C. Інгібіція
- D. Фасилітація

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Бодалев А.А. Психология общения: М.: Издательство «Институт практической психологии», - Воронеж: «МОДЭК», 2002.
2. Бороздина Г.В. Психология делового общения. М.: ИНФА – М. 2003.

Додаткова

3. Ильин Е.П. Психология общения и межличностных отношений. СПб: Питер, 2011.
4. Леонтьев А.А. Психология общения. (Сер. «Психология для студента».) – М.: Смысл, 2007.
5. Прокофьева Н.И. Психологические аспекты ведения переговоров. - М.: ГроссМедиа, 2007
6. Психология и этика делового общения / под ред. В.Н. Лавриненко. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2009..
7. Психология делового преуспевания / под ред. А.Н. Колесникова. - М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2008.

ТЕМА 10. МІЖСОБИСТІСНІ КОНФЛІКТНІ СИТУАЦІЇ І ЇХНЄ ПОДОЛАННЯ

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії, оцінювання доповіді.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацювати конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

- чим визначаються групові норми
- чим небезпечний натовп
- про чутки як характерний спосіб передачі та поширення інформації
- чому відбуваються конфлікти між людьми

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Конфліктна ситуація - це

- A. Збіг обставин, які є підставою для конфлікту
- B. Нагромаджені протиріччя, які містять справжню причину конфлікту
- C. Зіткнення рівних по силі, але протилежних за напрямком інтересів, мотивів поведінку та ін.
- D. Інцидент

2. Інцидент - це

- A. Нагромаджені протиріччя, які містять справжню причину конфлікту
- B. Зовнішня згода з думкою групи при внутрішній незгоді
- C. Збіг обставин, які є підставою для конфлікту
- D. Початок конфлікту

3. Вкажіть назву конфлікту, виникнення якого пов'язане з особистісними особливостями конфліктуючих.

- A. об'єктивний
- B. затяжний
- C. суб'єктивний
- D. короткочасний

4. Визначте назву стилю поведінки в конфлікті, при якому в першу чергу партнери задовольняють власні інтереси на шкоду інтересам інших.

- A. ухилення
- B. конкуренція
- C. пристосування
- D. співробітництво
- E. егоїзм

5. Визначте назву стилю поведінки в конфлікті, при якому один з учасників конфлікту приносить в жертву власні інтереси заради іншого.

- A. альтруїзм
- B. компроміс
- C. ухилення

- D. співробітництво
- E. пристосування

6. Визначте назву стилю поведінки в конфлікті, при якому учасники конфлікту приходять до альтернативи, повністю задовольняє інтереси обох сторін.

- A. перемир'я
- B. ухилення
- C. конкуренція
- D. компроміс
- E. співробітництво

7. Назвіть стиль поведінки в конфлікті, при якому угода між учасниками конфлікту досягається шляхом взаємних поступок.

- A. співробітництво
- B. компроміс
- C. пристосування
- D. конкуренція

8. Внутрішні спонукальні сили (потреби, інтереси, цілі, переконання, ідеали), які підштовхують суб'єктів до конфлікту називаються ...

- A. чином конфліктної ситуації
- B. предметом конфлікту
- C. мотивами конфлікту
- D. позиціями конфліктуючих сторін

9. Відображення конфлікту у свідомості суб'єктів конфліктної взаємодії - це ...

- A. предмет конфлікту
- B. позиції конфліктуючих сторін
- C. образ конфлікту
- D. принцип конфлікту

10. Те, з чого виникає конфлікт - це ...

- A. протиборство
- B. предмет конфлікту
- C. конфліктогени
- D. суперечка

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Авдеев В.В. Психотехнология решения проблемных ситуаций. - М.: Феникс, 1992.
2. Александрова Е.В. Социально-трудовые конфликты: пути разрешения,- М.: ИНИОН, 1993.
3. Алешина Ю.Е., Лекторский Е.В. Ролевой конфликт работающей женщины // Вопросы психологии. - 1989. - № 5. - С.80-88.
4. Аллахвердова О.В. и др. Конфликтология. - СПб.: Лань, 1999.
5. Андреев В.И. Конфликтология. Искусство ведения споров. - Казань, 1992.
6. Анцупов А.Я. Шипилов А.И. Конфликтология. Уч. для вузов. - 2-е изд. перераб. и доп. - М.: Юнити - Дана, 2002. - 591 с.

Додаткова

1. Линчевский Э.Э. Контакты и конфликты. - М.: Экономика, 2000.
2. Олейник А.Н. Основы конфликтологии. - М.: АПО, 1992.
3. Орлова Э.А., Филонов Л.Б. Взаимодействие в конфликтной ситуации // Психология конфликта: Хрестоматия / Сост. и общ. ред. Н.В. Гришиной. - СПб.: Питер, 2001. - С.380-403.
4. Основы конфликтологии / Под ред. В.Н. Кудрявцева. - М.: Юристъ, 1997.

Навчальне видання

Власенко Юліана Костянтинівна

Кафедра гуманітарних і правових дисциплін

ПСИХОЛОГІЯ

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Формат 60×84/8. Ум. др. арк. 2,75.

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
50042, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Трамвайна, 13.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.